



AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY
A KRAJINY ČESKÉ REPUBLIKY

Poznámky k péči o biotopy obojživelníků

Jaromír Maštera

Havlíčkův Brod, listopad 2013



Ochrana obojživelníků =

Ochrana a péče o „rozmnožovací“ biotopy

= *vodní biotopy*

- **rybníky**
- **tůně**
- **kaluže**
- **umělé nádrže, přehrady**
- **vodní toky**
- **jezera**

- pro některé druhy jsou „rozmnožovací“ biotopy i místa jejich výskytu po celý rok – víceméně nemají terestrický biotop (např. skokan skřehotavý, skokan zelený)

- některé druhy zůstávají v rozmnožovací nádrži většinu roku (např. skokan krátkonohý)

- metamorfovaní jedinci některých druhů zůstávají po určitý čas v rozmnožovací nádrži

+

Ochrana a péče o biotopy, které obývají mimo období rozmnožování

vodní biotopy (všechny typy, shodné s místem rozmnožování, ale často i jiné)

terestrické (suchozemské) biotopy:

- **louky a luční lada** (hlavně podmáčené)
- **lesy** (hlavně listnaté a smíšené, vlhké)
- **přechody louka-les** (sady, zahrady, křoviny, remízky,...)
- **rašeliniště, slatiny**
- **pole**
- **těžební prostory a výsypky**
- **vojenské prostory**
- **lidská sídla** (intravilány obcí, zemědělské areály, ...)
- **tůně a jiná vodní tělesa v pokročilém stádiu sukcese** (zazemněné, zanikající)
- **koryta vodních toků**
- **jiné terestrické biotopy**

- velmi důležitou a opomíjenou součástí terestrických biotopů jsou **zimoviště** !
(některé druhy zimují ve vodě)



K ochraně a péči o biotopy obojživelníků:

- na všech lokalitách výskytu obojživelníků je nutné vždy zajistit ochranu a vhodnou **péči o jejich vodní i terestrické biotopy** (nestačí si vybrat jen jedno)
- zatím se tento komplexní přístup ochrany obojživelníků moc neaplikoval, výsledkem může být úbytek až vymizení obojživelníků v lokálním měřítku
- péče o terestrické biotopy často neprobíhá vůbec, nebo probíhá ne zcela vhodně = na obojživelníky se nebere ohled
- ne všechny typy terestrických biotopů potřebují soustavnou péči (např. některé lesy, staré husté křoviny apod.)

Základy ochrany obojživelníků:

1. **vyhovující stav místa rozmnožování**
2. **široká nabídka různých biotopů v okolí místa rozmnožování**
3. **průběžná péče o lokality výskytu** (neponechávat bez zásahů! – výjimka mlok)
4. **mozaikovitost pravidelné péče**
5. „**stav mírného nepořádku**“



široká nabídka různých biotopů



mozaikovitost pravidelné péče

„stav mírného nepořádku“



Budování a obnova tůní

Zásadní požadavky:

- dostatek mělčin do 40 cm hloubky
- rozmanitost velikostí a tvarů + různá stadia vývoje
- velká členitost dna a břehů (ne svahová lžice)
- neprůtočnost, tj. sycení srážkami apod.
- vysychání není na závadu
- i drobné tůně (do 10 m²) patří na každou lokalitu
- zanikající a zaniklé tůně patří na každou lokalitu
- **radši budovat nové tůně než obnovovat**
- obnova vždy jen částečná (min. 1/4 nechat bez zásahu)

Budování tůní: ideálně na podzim, ale lze i celoročně

Obnova tůní: radši jen od 15.8. do 15.10.

mělčiny a nepravidelnost !



Tůň vyložené folií:

- fungují jinak než tůň s nepropustným podložím
 - chybí kontakt s okolní půdou
 - více se v létě prohřívají (vysychají) a v zimě více promrzají
- = používat jen výjimečně, kde není možnost klasické tůně



Kosení luk (mokrých)

- louky a luční lada jsou využívány řadou druhů obojživelníků v různých věkových stádiích



Vhodná péče:

- louky rozdělit a péči na jednotlivých částech vymezit různě
- na každé lokalitě mít plochy nekosené, kosené občas a kosené častěji
- kosit méně často (optimálně 1x za 2 roky)
- kosit postupně s časovými odstupy - ne celé naráz !
- nekosit za mokra
- kosa se jeví jako šetrnější k obojživelníkům, ale není to zásadní věc
- alespoň část hmoty z kosení ponechávat na lokalitě k seschnutí a zetlení (ideálně do hromad z kácení), ne na botanicky cenných plochách !
- kde to jde, radši pást než kosit

Optimální období kosení pro obojživelníky:

- obtížné stanovit, na mokřích loukách u vody jsou obojživelníci skoro celou sezónu
- asi jen od října do března

Pastva namísto kosení



- extenzivní kontinuální pastva je na většině mokřadů vhodnější než kosení
- i krátkodobá intenzivní pastva menších ploch může být dobrá

Kontinuální pastva: **max. 1 kráva na ha (?)**
do cca 10 ks na ha (10 VDJ) zřejmě vyhovující

Pozitivní dopady pastvy:

- narušení až stržení drnu
- vypásání zarůstajících tůň (nejvhodnější opatření!)
- vytváření drobných tůň

Kdy pást? – celoročně (kontinuální), u krátkodobé intenzivní spíše ne od května do září (často ale nereálné)



Off-road „namísto“ pastvy



podobný efekt jako pastva:

- narušení až stržení dmru
- obnova zarůstajících menších tůň
- vytváření drobných tůň

- vhodné je jezdit jen v období **od října do března**, mimo období rozmnožování a výskytu na mokřadech

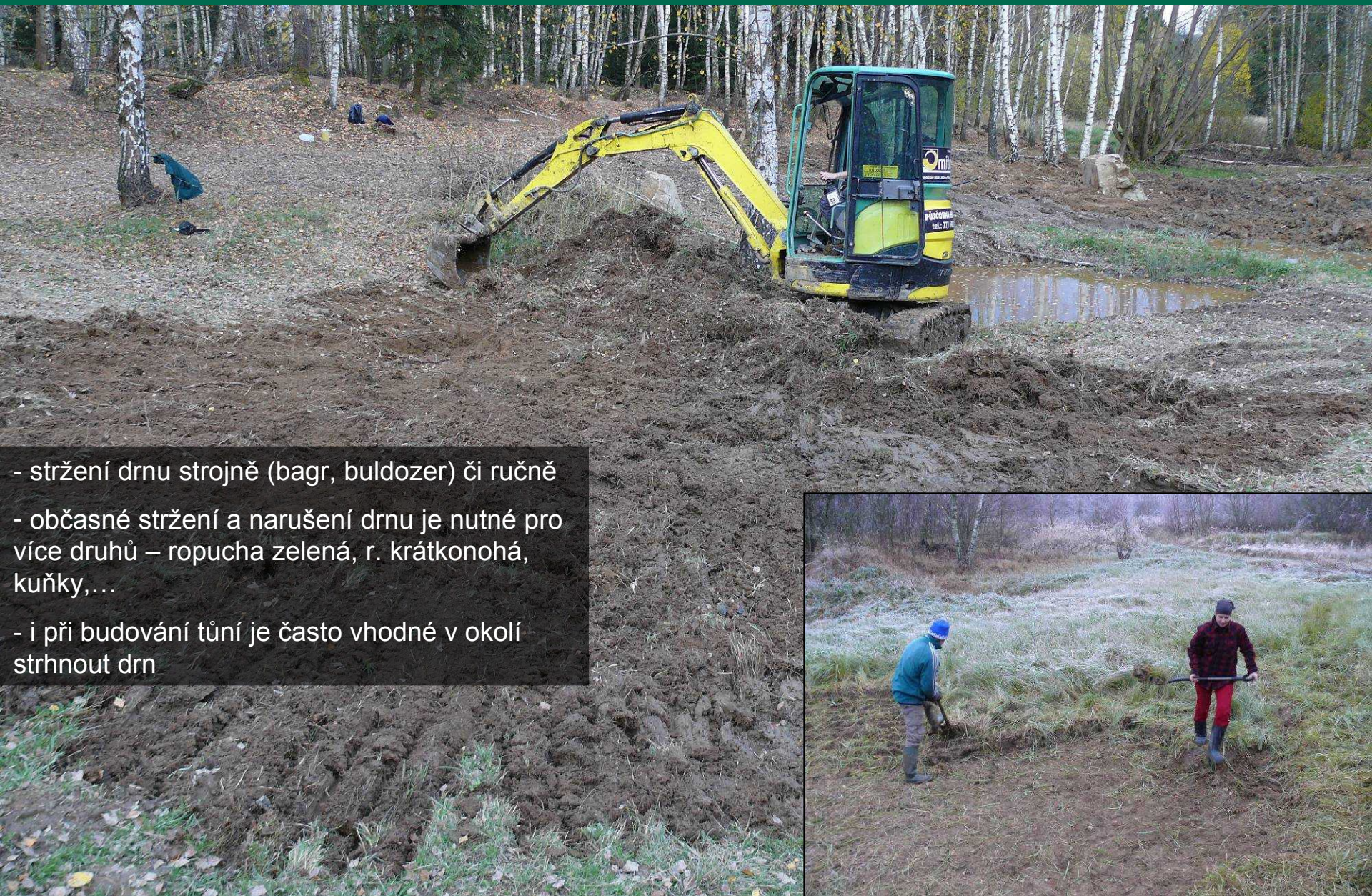
- když je třeba jezdit celoročně, snažit se o plošné omezení jízd (označení)

Základ:

i celoroční jízda je lepší než žádná jízda (pozemek bez zásahů)



Pastva ani off-road ne, jiné možnosti?



- stržení drnu strojně (bagr, buldozer) či ručně
- občasné stržení a narušení drnu je nutné pro více druhů – ropucha zelená, r. krátkonohá, kuňky,...
- i při budování tůň je často vhodné v okolí strhnout drn



Kácení a prořezávky (na mokřadech)



Kácení = základní managementové opatření na mokřadech !

- základem je nebát se kácet, a to i větší stromy
- na loukách a lučních ladech vytvořit mozaiku luk a dřevin s převahou luk
- vzrostlé stromy zachovávat jen pokud jsou něčím významné
- prořezávat i větších plochy, samozřejmě s ohledem na živočichy a rostliny
- většina dřevin obráží = z dlouhodobého hlediska kácení nepůsobí trvalou změnu lokality
- i souvislé husté plochy dřevin jsou důležité, ale stačí maloplošně

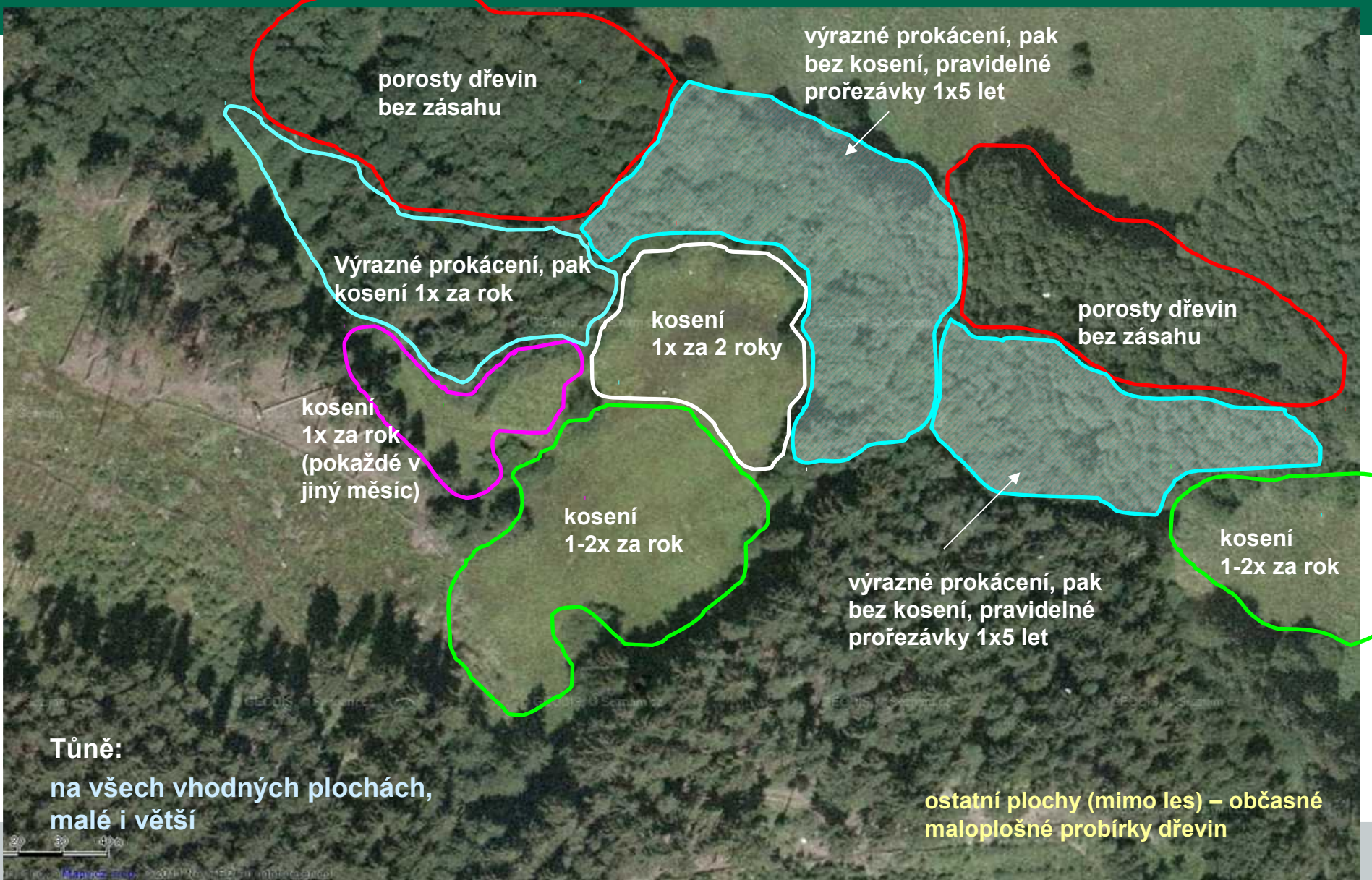
Optimální období kácení pro obojživelníky:

- asi nelze stanovit, lze téměř celoročně

- hmotu z kácení co nejvíce nechávat na lokalitě! V podobě hromad, klád, pokácených stromů = zimoviště, místa úkrytu



Příklad péče o významnou lokalitu obojživelníků - mokřady



Zimoviště pro oboživelníky

- na každé lokalitě je (jsou) nutné !
- při netradiční péči (tůně, jízdy) do nich nezasahovat
- zakládat spíše na sušších místech



Jednoduché zimoviště:

hromada větví + klády, drny, tráva

Speciální zimoviště:

- jáma s kameny, překrytá geotextilií a zeminou
- jáma s kládami, překrytá větvemi, drny a zeminou ... a jiné



! Nutno zajistit volný vstup
dovnitř = nezasypaná část

„Tůň není nikdy dost...“



Mgr. Jaromír Maštera

AOPK ČR

Správa CHKO Žďárské vrchy a krajské středisko Havlíčkův Brod

www.obojzivelnici.wbs.cz



AGENTURA OCHRANY PŘÍRODY A KRAJIN